

Tuloksellisuustarkastus

Tarkastuskertomus 17/2017 Puolustusvoimien ohjausjärjestelmä

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- puolustusministeriö 13.9.2017
- Puolustusvoimat 13.9.2017

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

1. Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien lausunnoissa on yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin ja suosituksiin.

1. *Puolustusministeriö* esitti toivomuksen, että lopullisessa kertomuksessa taustoitettaisiin lyhyesti kertomuksessa esitetty näkemys siitä, että puolustusselonteosta on muodostunut tärkein hallinnonalan strategista suunnittelua linjaava asiakirja. Puolustusministeriö toteaa, että vaikka puolustusselonteko julkaistiin ensimmäisen kerran omana asiakirjanaan vuonna 2017, perustuslain 44§:ään perustuvaa selontekomenettelyä on käytetty hallituskausittain jo 1990-luvun lopulta lähtien.

- Kertomusluonnosta on selontekomenettelyn kuvauksen osalta täsmennetty.

2. *Puolustusministeriö* halusi launnonssa selvittää taustoja kertomusluonnoksen havainnolle siitä, että ministeriön strategiakokoelma on päivittämättä. Ministeriön mukaan strategiakokoelmaa ei päivitetty, koska 2012 julkaistuun turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon tehty kirjaus edellytti, että seuraava hallitus tekisi arvion puolustusratkaisun ja puolustushallinnon resurssitarpeiden tarkoituksenmukaisuudesta.

Puolustusministeriö totesi lisäksi, että tarve strategiakokonaisuuden päivittämisestä on tunnustettu, ja että työ on aloitettu 2015. Strategioiden päivitysprosessi on ministeriön lausunnon mukaan kuitenkin keskeytetty tarkoituksella puolustusselonteon valmistelun ajaksi.

- Kertomusluonnoksen kohtaa, jossa todetaan puolustusselonteon vaikutus siihen, ettei puolustusministeriön julkista strategiakokoelmaa ole päivitetty, on täsmennetty ja tiivistetty tulkintavirheiden välttämiseksi.

3. *Puolustusministeriö* lausui tulosohjauksen osalta, että tarkastuskertomusluonnoksessa esitetty suositus tulosohjauksen ja tuloksellisuuden mittaamisen kehittämistä kytkeytyy tiiviisti ministeriön strategiatyöhön ja puolustusselonteon toimeenpanoon. Lisäksi ministeriö kiinnitti huomiota kertomusluonnoksen toteamukseen siitä, että puolustusministeriön hallinnonalalle 2017 talousarvioesityksen selvitysosassa asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat samat kuin Puolustusvoimien vaikuttavuustavoitteet. Ministeriö huomauttaa lausunnossaan, että neljästä vaikuttavuustavoitteesta kolme on yhteisiä, ja yksi (Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka) on puolustusministeriön vastuulla.
 - Kertomusluonnoksessa on tiivistetty vaikuttavuustavoitteita koskevaa osiota.
4. *Pääesikunta* piti lausunnossaan tarkastuskertomuksen antamaa kuvaa Puolustusvoimien ohjausjärjestelmästä onnistuneena ja hyödyllisenä toiminnan kehittämisen näkökulmasta, ja totesi, että tarkastus tehtiin sujuvassa yhteistyössä valtiontalouden tarkastusviraston kanssa.
5. *Pääesikunta* totesi ohjausmalleihin kohdistuneen tarkastusviraston kritiikin osalta, ettei eri ohjausmalleja mainita Puolustusvoimien johtamista ja ohjausta kattotasolla määrittelevissä normeissa. Sen sijaan esikuntien työssä ohjausmallit ovat lausunnon mukaan olleet jatkuvan tarkastelun kohteena ja niissä on havaittu tarkennettavaa. Mallien kehittämistä, selkeyttämistä ja päällekkäisyyksien poistamista on aktiivisesti jatkettu ja niihin liittyvää normistoa ollaan uusimassa vuoden 2018 alussa.
6. *Pääesikunnan* lausunnossa korostetaan strategisen suunnittelun osalta, että tulosohjauksen ja strategisen suunnittelun yhdistäminen on, kuten tarkastusraportissa sanotaan, haasteellista erityisesti salassapitovelvoitteiden ja toiminnan vaikean mitattavuuden takia. Puolustushallinnossa on lausunnon mukaan käynnissä nimenomaan tulosohjauksen mitattavuuden parantamiseen tähtäävä arkkitehtuurityö.
 - Kertomusluonnoksessa on Pääesikunnan lausunnon perusteella täsmennetty kuvausta Puolustusvoimien strategisen suunnittelun vahvistumisesta puolustusvoimaudistuksen myötä. Kertomukseen on lisätty toteamus siitä, että vahvistumisen tavoitteena oli paitsi suunnitteluprosessin tarkennusten myötä laadun parantaminen, myös Puolustusvoimien tulosityksiköiden ja koko Pääesikunnan voimakkaampi sitouttaminen strategiaan ja sen jalkauttamiseen.
7. *Pääesikunta* on eri mieltä tarkastuksen kanssa siitä, onko strategisella suunnittelulla ja taloussuunnittelulla tarpeeksi yhtymäkohtia. Lausunnon mukaan yhteistyö tapahtuu käytännön tasolla ja on jatkuvaa ja tuloksellista. Myös kertomuksen kohtaan, jossa puolustushallinnon strategialinjauksille perätään perusteluja ja vaihtoehtoja, pääesikunta esittää vastalauseen ja toteaa, etteivät strategia-asiakirjat ole tutkimusraportteja, joiden tausta-aineistot voisivat olla saatavilla.
8. *Pääesikunta* painottaa lausunnossa, että hallinnollisen ohjauksen lisäksi Puolustusvoimia johdetaan myös sotilaskäskyasioissa ylipäällikön toimesta. Tällä on keskeistä merkitystä muun muassa Puolustusvoimien strategisessa suunnittelussa.

2. Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Puolustusministeriö ja Puolustusvoimat ovat lähettäneet erikseen teknisluontoiset korjausehdotukset tarkastuskertomusluonnokseen. Kaikki esitetyt korjaus- ja täsmennysehdotukset on otettu tekstimuutoksina huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Lisätietoja: Ylitarkastaja Katri Kalijärvi, p. 09 432 5759